

Un număr vechiu 2 lei

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

Director : DIMITRIE ALEXANDRESCO

Decanul Facultății de Drept din Iași, fost Procuror-general la Înalta Curte de Casație

Prim-Redactor : EMANOIL DAN

Licențiat în drept, avocat

Redactor-proprietar : I. S. CODREANU

Licențiat în drept și științe de Stat, avocat

ABONAMENTUL

Pe an, în România, cu Tabla . . . 45 lei
 6 luni 20 »
 3 luni 10 »
 Streinătate 50 lei pe an, 25 pe 6 luni

Apare de două ori pe săptămână
 sub direcțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția & Administrația
București, CALEA RAHOVEI, 5

Lângă Palatul Justiției

= TELEFON 16/93 =

Rugăm stăruitor pe onorații noștri abonați din provincie ca abonamentele datorite să le achite prin mandat postal direct la Redacția ziarului *Curierul Judiciar*, pe numele d-lui Codreanu, proprietarul ziarului, singurul în drept a face încasările, sau la prezentare redactorului nostru d-l Ion Bacicu sau incasatorului D. Niculescu, legitimați cu autorizație specială în schimbul numai a chitanțelor cu stampila ziarului, ce vor liberă din registre cu matcă, iar cei din capitală să plătească ea și până acum, vechiului nostru incasator Tudoroiu sau C. Petculescu.

SUMAR

— Coexistența a două puncte în materie de delict și quasi-delict și teoria compensării răspunderii lor (art. 998 c. civ.; 1382 c. civ. fr.), de d-l avocat I. Gr. Periețeanu.

JURISPRUDENȚA

— Tribunalul Ilfov s. II comerc.: Direcția ziarului *Universul* cu Dr. D. D. Niculescu (Culpa comună poate atrage compensația răspunderilor).

— Judecătoria rurală Odobesti-Putna: *Sc. Sfintescu cu F. Siegler* (Conform art. 68 leg. jud. de ocoale, numai agenții însărcinați cu îndeplinirea procedurii în comunele rurale au nevoie de martori asistenți în caz de formare a proceselor verbale constatatoare a îndeplinirii procedurii, iar nu și comisarii și subcomisarii în comunele urbane), cu o Notă de d-l judecător C. Șt. Bossie.

Rezumatele Jurisprudenței Curții noastre de casație

— Casație s. I: Legea proprietarilor. — Recurs. — Alegere de domiciliu în București. — Lipsa acestei formalități. — Anulare. — (Art. 12 din legea proprietarilor).

— Casație s. II: Executare. — Contestație. — Terții. — Momentul până în care ei pot face contestație. — (Art. 399 și 400 pr. civ.).

— Casație s. III: Camera arbitrală. — Hotărâre. — Revizuire. — Neadmisibilitate. — (Art. 52 și 54 l. burselor).

Coexistența a două culpe în materie de delict și quasi-delict și teoria compensării răspunderilor. (Art. 998 C. civ. — 1382 C. c. fr.).

Un proces *sui generis*, unic în analele jurisprudenței noastre, a dedus în judecata tribunalului Ilfov s. II comercială¹⁾, următoarea importantă chestiune:

Faptul unei persoane de a trimite spre publicare unui ziar o piesă fabricată și-n chip mincinos atri-

buită unor terții, poate îndreptăți direcția aceluia ziar să ceară și să obție, în orice caz, pe baza art. 998 c. civ., repararea prejudiciului moral și material ce i s'ar fi pricinuit din cauza publicării apocrifului? Sau, din potrivă, justiția trebuie să se preocupe dacă direcția unui ziar, publicând un apocrif, n'a săvârșit o gravă abatere de la îndatoririle-i profesionale, făcându-se ea însăși vinovată de o greșală de natură să diminueze și chiar să anihileze răspunderea autorului principal al faptului producător de prejudiciu? Astfel pusă chestiunea, problema juridică prezintă un deosebit și dublu interes: atât teoretic cât și de aplicațiune practică.

Fireasca întrebare: «a cui e vina?», s'a pus întotdeauna când a fost vorba de aplicarea art. 998 c. civ. (1382 c. c. fr.), și răspunsul la această întrebare a variat, după cele trei ipoteze ce se pot prezenta:

I-a ipoteză. Faptul prejudiciabil e opera exclusivă a celui chemat la răspundere. *A II-a.* Paguba în virtutea căreia se reclamă se datorește exclusiv faptului sau greșelii victimei. *A III-a.* Faptul prejudiciabil e opera comună a celui chemat la răspundere și a victimei.

Examinând aceste trei ipoteze, vom presupune cazul unui quasi delict, ca în speța judecată de Trib. Ilfov s. II comercială, spre a simplifica problema.

Doctrina și jurisprudența sunt unanime întru a decide că, în prima ipoteză, art. 998 c. civil devine aplicabil în toată rigoarea lui și fără nici o rezervă,—cel care a cauzat un prejudiciu prin culpa i exclusivă fiind ținut să-l repare integral și necondiționat; că din potrivă, greșeala exclusivă a victimei înlătură orice idee de responsabilitate și face neaplicabile dispozițiunile art. 998 c. civ., conform principiului de drept roman: «*Quod quis culpa sua damnum sentit, non intelligitur damnum sentire*». (L. 203, Dig, 50, 17, De Diversis regulis Juris antiqui). (v. în acest sens: *Demolombe, XXXI, §. 431 No. 499; Laurent, XX, No. 485 și urm.; Aubry et Rau, IV, §. 446 p. 755 Nota 4; T. Huc,*

¹⁾ Sentința Trib. Ilfov, s. II Comercială, cu No. 266/915 publicată tot în acest număr la pag. 339.

VIII, 434; Larombière, V, art. 1832 și 1833 No. 29; Sourdat I, 108, 461, 660 urm.; Baudry et Barde, Des Oblig., III, p. II, No. 2881 pg. 1117; Cas. fr. 8 Mai 1893, D. P. 93. 1. 349, S., 94. 1. 214; Alexandresco, V. p. 421 text și Nota 3; Trib. Constanța, Dreptul 1895 No. 77; Cas. rom. s. I. Bulet 1876 p. 155 etc. etc.).

Cea de a treia ipoteză, din care s'a născut teoria culpei comune, n'a găsit însă o soluție statornică și uniformă.

Un prim sistem, preconizat de Planiol, și consacrat de o parte a jurisprudenței franceze, stabilește în principiu: că atunci când victima delictului sau quasi-delictului a contribuit prin culpă-i să ocazionașe prejudiciul, această împrejurare atenuază responsabilitatea autorului principal al daunei, care nu datorește astfel decât o reparație parțială, fără ca judecătorul să-l poată apăra de orice răspundere. (Planiol, II, ed. II, No. 899; Baudry et Barde, Oblig., III, p. II, No. 2881; Cas. fr., 7 Aug. 1895, S., 96. 1. 127, D. P., 96, 1. 81 (nota D-lui M. Planiol); 28 Martie 1900. 2. 208; 6 Mai 1901, S. 1901. 1. 288 etc.).

Al doilea sistem, preconizat de Larombière, susține din contră că, prin culpa sa, victima delictului sau quasi-delictului, poate face, după împrejurări, să dispară orice idee de răspundere din partea autorului principal al faptului prejudiciabil. (Larombière, VII, p. 561; Cas. fr. 15 Nov. 1881. S. 83. 1. 402 etc. etc.).

Intre aceste două sisteme, diametral opuse, există un al treilea sistem mixt, susținut de Sourdat, care admite soluția primului sistem când e vorba de delict și, din contră, aplică la quasi-delict regula preconizată de secundul sistem.— (Sourdat, Traité Général de la Resp., I, No. 461 și 660).

Teoria primului sistem e împărțită în totul de către distinsul nostru jurisconsult D. Alexandresco; ne miră însă că d-sa citează în sprijinul teoriei pe care o adoptă autori ca Laurent, Demolombe, Aubry et Rau și Sourdat—cari după cum vom arăta sunt cu totul de altă părere. Probabil că e la mijloc o simplă eroare.

Regula că greșala comună e de natură să atenuze responsabilitatea autorului principal al daunei, atrăgând o reparație parțială, e, după cum vedem, aproape unanim admisă de doctrină și jurisprudență. Jurisprudența franceză a și făcut aplicarea acestei reguli la accidentele de muncă și trăsuri, în delictele și quasi-delictele ce au pricinuit moartea victimei, la abordaj etc. Și lucrul nu e de mirare într'o materie în care, cum spune cu drept cuvânt Demolombe, influența faptelor predomină. Mai toate hotărârile judecătorești cari au consfințit această regulă au avut în vedere împrejurări de fapt ce impuneau

o atare soluție. Alta e însă a proclama ca juridică și echitabilă, în anumite circumstanțe, regula atenuării răspunderii în caz de culpă comună, și alta e s'o erigi în principiu de drept riguros și inflexibil, — rezultatul unui atare sistem fiind, de cele mai multe ori, o inequitabilă inconsecvență.

În adevăr, odată admis principiul necontrolat, rațional și echitabil, al atenuării răspunderii în materie de delict și quasi-delict, cu alte cuvinte, odată stabilită regula că justiția, în aprecierea daunelor, trebuie să țină seamă și de vina imputabilă victimei delictului sau quasi-delictului, care este și trebuie să fie de natură a influența mai mult sau mai puțin asupra culpii autorului principal al daunei, putând astfel s'o atenuze, după împrejurări, într'o anumită măsură, — fără îndoială că sunt circumstanțe, când cele două culpe, pot fi găsite absolut egale, sau gravitatea vinei să atârne mai mult de partea victimei, când prin urmare greșala pretinsei victime poate să influențeze în așa chip asupra culpei autorului principal al daunei, în cât s'o anihileze chiar, apărându-l de orice răspundere.

Ideea de atenuare cuprinde în sine implicit pe cea de anihilare și conduce forțamente la teoria compensației, care nu este așa dar de cât consecința logică a principiului atenuării, principiu unanim admis atât de doctrină cât și de jurisprudență. A pune o stavilă în aplicarea principiului atenuării răspunderilor, cum fac partizanii primului sistem, fără să motiveze pentru ce, a decide a priori că atenuarea nu poate să meargă până la anihilare, înseamnă a nesocoti însăși bazele principiului în contestabil al atenuării.

Esența juridică a culpei, a greșelei, consistă în facultatea de a prevedea, «previzibilitatea»: «Scire, debuissse et potuisse, culpa est». Am săvârșit un act de neprevvedere care a cauzat lui Y un prejudiciu; Y însă a contribuit la prejudiciul pe care l'a încercat săvârșind el însuși un act de neprevvedere. E logic și echitabil să se ție seamă și de ceea ce Y însuși a făcut pentru a se prejudicia; aceasta e soluția unanim admisă: teoria atenuării răspunderii. Și dacă trebuie să se ție seamă de greșala victimei, nu mai încapă îndoială că urmează să fiu apărat de veri ce răspundere atunci când actul meu de neprevvedere n'ar fi fost de natură să cauzeze nici un prejudiciu lui Y, dacă el însuși nu s'ar fi făcut vinovat de un alt act de neprevvedere, independent și mult mai grav de cât acel de mine săvârșit. Colaborarea victimei la faptul generator de prejudiciu, poate și trebuie să conducă, după importanța pe care a avut-o, la atenuarea răspunderii, graduată până la anihilare.

Și dece imprudența părții lezate n'ar putea

scuti cu desăvârșire de răspundere pe acela din a cărui primă greșală faptul s'a întâmplat, atunci când, în mod parțial, îl poate scuti de răspundere? Partizanii sistemului exclusiv al atenuării nu motivează cătuși de puțin cari sunt considerațiunile ce-i determină să trunchieze principiul juridic pe care îl admit, principiu din a cărui firească desfășurare s'a născut teoria compensației! Nici în Planiol, nici în Baudry, nici în tratatul D lui Alexandresco, nu se găsește vre-o lămurire în această privință.

Un singur autor, Sourdat, (*op. cit. Tom I, No. 461*) arată pentru ce nu admite teoria compensației în materie de delict, și argumentul pare a fi temeinic: culpa, imprudența sau neglijența părții lezate, susține numitul autor, când e vorba de obligația de a repara consecințele unui delict, nu mai poate conduce la compensația răspunderilor, de oare ce delictul fiind un act săvârșit cu *intenția de a vătămă*, elementul intențional accentuează gravitatea greșelii pârâtului care devine astfel cauza principală și primitivă a prejudiciului—ceace exclude posibilitatea apărării de orice răspundere, oricât de mult vina reclamantului ar fi contribuit la agravarea daunei. Se exceptează bine înțeles cazul în care partea lezată a fost de rea credință, complice ea însăși la un delict ale cărui consecințe, îndreptate la început contra unui terțiu, au recăzut asupra-i. În toate celelalte cazuri Sourdat, și împreună cu el marea majoritate a autorilor, se pronunță categoric că principiul compensării răspunderilor trebuie să fie totdeauna aplicat, după circumstanțe; căci, combaterea și nesocotirea teorici compensației ar fi însăși negarea principiului atenuării, cu tot cortegiul de nejustificate inechități.

Așa fiind, «*tot ce trebuie să se conchidă din coexistența a două greșeli, este că judecătorul câtă să se întrebe care a fost influența uneia și a celeilalte asupra importanței prejudiciului. Crede el că greșala săvârșită de autorul daunei a fost cauza exclusivă, pe când aceea a victimei n'a exercitat nici sau mai nici o influență? Ordonă repararea totală a prejudiciului, fără a se opri la aceasta din urmă, sau neținând seamă de ea decât foarte puțin. Crede el, din contră că greșala reclamantului a fost cauza determinantă a accidentului, sau cel puțin că l-a agravat într'o proporție mai mult sau mai puțin notabilă? Diminuează quantumul reparațiunii în așa chip, încât autorul prejudiciului să nu sufere decât valoarea corespunzătoare celui pe care l'a pricinuit în realitate prin greșala sa. Dacă crede că cele două greșeli sunt egale, responsabilitatea se compensează, și nu mai dă loc la nici o condamnare*». (*Pandectes Fr. Resp. Civile, Tom. 50, p. 32, No. 472 și autoritățile acolo citate*).

«*A chacun sa part de responsabilité*» — spune Demolombe, sub același număr citat de d-l Alexandresco în sprijinul sistemului pe care-l combatem. «*Est elle exactement egale de part et de l'autre et tout à fait commune? Les deux responsabilités s'anihilent et se compensent, et il n'y a lieu à aucune condamnation à des dommages intérêts*» (*Demolombe, XXI, No. 503, pag. 435, in medio, și No. 511*).

Laurent, la rândul-i, sub No. 492, recunoaște că «*Il se peut que les fautes réciproques des deux parties soient de telle nature qu'elles excluent toute cause de responsabilité*». (*Laurent, 20, pag. 523, No. 492*).

Sourdat, pe de altă parte, spune categoric: «*Si la partie lésée a elle-même offert occasion au dommage par une faute personnelle, elle est non recevable à s'en plaindre. Si cette faute n'est qu'une imprudence, il est naturel d'en opérer la compensation avec la faute de même nature comise par l'agent immédiat du dommage*». (*Sourdat, Traité dela Responsabilité, I, No. 660, pag. 660*).

Această rezultă și din următorul pasaj pe care-l extragem din Aubry et Rau: «*Lorsqu'il y a en faute, tant de la part de l'auteur d'un fait que de la part de celui auquel ce fait a causé dommage, la question de savoir si l y a lieu à responsabilité, et la fixation de la part d'indemnité qui peut être due, restent abandonnées à l'arbitrage du Juge*». (*Aubry et Rau, IV, § 446, pag. 755*).

În fine, celebrul comentator francez al obligațiilor e mai precis, mai categoric în această privință: «*Les Juges doivent en effet se demander, du coté de celui qui se pretend lésé s'il n'y a pas eu de sa part imprévoyance, négligence, légèreté, faute imputable, de telle sorte que le fait ne constitue plus à son égard, ni délit ni quasi-délit*». (*Larombière, VII, pag. 561*).

Acest mod de a vedea a fost consacrat în Franța prin numeroase hotărâri judecătorești. Citez între altele: *Turin 26 Aug. 1809, Sirey 10, 2, 138; Bourges 28 Aug. 1832, Sirey 34, 2, 38; Cas. fr. 15 Nov. 1881, Sirey 83, 1, 402; Lyon 15 Febr. 1884, Pand. fr., Resp. Civile, Tom. 50, pag. 32, No. 473; Cpr. Merlin, Rép. Vo. Couvreur; Prudhon, De l'Usufruit, Tom. III, pag. 419, No. 1487; Zachariae § 444, Nota 11*).

Dacă însă teoria compensării răspunderilor în caz de greșală comună a putut da naștere în Franța la păreri contradictorii — la noi această chestiune nu poate fi prilej de controversă, de oarece legiuitorul român, spre deosebire de cel francez, a consacrat juridica și echitabila teorie prin art. 674 c. com.—În adevăr, după cum semnaleză chiar d. Alexandresco (*Tom. V, pag. 423*), Codul nostru de Comerț prevede că, în caz de ciocnire a două vase (abordaj), dacă e comună

culpa, fiecare vas suferă pagubele și pierderile încercate, fără drept la vre o despăgubire. Și d. Alexandresco adaogă, în nota 2, că, în codul francez, cazul de abordaj datorit culpei reciproce a căpitanilor nefiind prevăzut de lege, se decide că fiecare vas este răspunzător, după principiile dreptului comun, în proporție cu gravitatea culpei ce i se impută, — și adaogăm noi, dacă proporțiile gravității culpei sunt absolut egale rezultatul nu poate fi decât compensația răspunderilor.

Așa fiind, ar fi extraordinar, ca într'o legislație care a consacrat printr'un anumit text de lege principiul compensării răspunderilor, în ipoteza culpei reciproce, să se admită o teorie de drept comun contrarie principiului legalmente consfințit, — atunci, mai ales, când acest principiu deși neaplicat de legiuitorul francez, totuși e împărtășit de majoritatea autorilor, chiar în țara de la care am împrumutat legiuirea noastră civilă.

În ce privește decizia Curții de apel din Buc. s. III cu No. 425 din 14 Februarie 1895 («Dreptul» No. 61/95), nu vedem pentru ce d-l Alexandresco o invoacă în sprijinul părerii sale, deoarece menționata hotărîre nu pune chestia de principiu așa cum o preconizează distinsul jurisconsult, ci stabilește anume că în speța pe care a judecat o era loc la diminuarea răspunderii părîtului, fiind vorba de o culpă comună; din nici un considerent nu reese că acea instanță, găsind culpele absolut egale, ar fi refuzat să aplice regula compensații răspunderilor. Jurisprudența citată, neavând deci un caracter teoretic și principal, nu poate avea nicio înrăurire în larga discuțiune a problemei juridice de care ne ocupăm.

* * *

Odată stabilită și precizată, în principiu, chestiunea de drept, rămâne să examinăm, tot în principiu, și abstracție făcând de orice împrejurări de fapt, partea a doua a problemei rezolvată de Tribunalul Ilfov s. II, și anume dacă este sau nu în culpă direcția unui ziar, care publică un apocrif, o informație, etc., fără prealabil control? Care este gravitatea unei asemenea culpe? Și ce influență poate exercita din punctul de vedere al compensații răspunderilor? Această întrebare pune în discuție marea chestiune a rolului pe care-l are și trebuie să-l aibă într'o societate adevărata presă, conștientă de înalta-i menire, și în consecință de multiplele-i îndatoriri.

Mijloc de informație, propagandă și educație, presa e un organism complex, a cărui funcționare, departe de a fi ceva automat, mecanic, reclamă și presupune pricepere, judecată, chibzuință și prudență, căci numai astfel ea își poate atinge scopul înalt pe care și-l propune și care i-a hărăzit larga libertate pe care i-a garantat-o

pactul fundamental. «Presa, a spus cu drept cuvânt d-l N. Iorga, într'unul din remarcabilele sale discursuri¹⁾, nu trebuie să se ocupe numai de realitatea informațiilor sale, dar și de realitatea aprecierilor sale, adică de interpretarea esactă, imparțială și completă a evenimentelor pe cari le aduce la cunoștință».

Că cercetarea verității și exactității informațiilor e o îndatorire profesională a ziaristului, îndatorire a cărei nerespectare atrage responsabilitatea civilă și chiar penală a unei gazete; că redacția unui ziar nu e un simplu birou de înregistrare, obligat să dea publicității, fără control și garanție, tot ceea ce i s'ar comunica și trimete spre publicare; că munca ziaristului nu e ca la tipograf o simplă cooperare materială la ceea ce se publică, ci operă intelectuală care cere prevedere, perspicacitate și prudență, — aceasta nu se poate tăgădui, și nu odată jurisprudența străină a fost chemată să consacre acest adevăr:

«Il importe d'ailleurs au journaliste qui publie une nouvelle, de ne le faire qu'après sérieuse information. Il a été jugé en effet qu'il y aurait délit de fausse nouvelle, alors même que l'événement annoncé aurait déjà fait l'objet d'un bruit ou d'un rumeur: dans ce cas l'auteur de la fausse nouvelle ne devait l'annoncer que sous la forme de rumeur, et non sous forme de nouvelle du jour». (Cas. fr. 9 Jan. 1864; 21 Martie 1868; Pand. fr. Tom. 38. Fausses Nouvelles No. 34. Vezi de asemenea: Pand. fr. loc. cit., No. 51, și Cas. fr. 7 Nov. 1884, S. 87. 1. 235, care precizează bine datoria ziaristului de a ceti și controla tot ceea ce înserează în jurnal).

«Il ne souffit pas que la bonne foi de l'éditeur ait été surprise par des assertions ou renseignements erronés pour qu'il échappe aux conséquences d'une action en réparation dirigée contre lui du chef d'un article calomnieux, le premier devoir de tout Journaliste honnête étant de repousser ou tout au moins de n'accueillir qu'avec une extrême défiance des bruits attentatoires à l'honneur des citoyens». (Trib. Bruxelles, 25 Mai 1881, Pas. 1881, III, 287).

Aceasta rezultă per a contrario și din următoarea jurisprudență:

«L'imprimeur qui s'est borné à imprimer le numéro d'un journal contenant un article imputant à quelqu'un d'être francmaçon, sans rien ajouter ni rien modifier à la copie qui lui avait été remise pour l'impression, ne commet pas une faute engageant sa responsabilité. On ne saurait exiger de l'imprimeur, dont la coopération à la publication est surtout matérielle, qu'il se livre, avant l'impression, à la vérification du contenu de la copie qu'il est chargé d'imprimer, et procède, dans ce

¹⁾ «Asupra realităților de cari se ocupă Presa», — «Neamul Românesc», 18 Dec. 1911.

but, à une enquête quelconque, alors que rien n'est de nature à éveiller spécialement son attention». (Lyon, 6 Ian 1903. Pand fr. Tom. 50, p. 18, No. 228).

Indatorirea controlului prealabil se impune cu atât mai mult ziaristului, cu cât sunt instanțe judecătorești cari au decis că trebuie să fie cerută chiar simplului topograf:

«Commet une faute engageant sa responsabilité, l'imprimeur qui n'ignore point que l'écrit qu'il est chargé d'imprimer (dans l'espèce une liste de franc-maçons) a pour but dans la pensée de son auteur, de nuire aux personnes qui s'y trouvent dénommées, et qui néglige de se renseigner, préalablement, sur l'exactitude de la qualité qui leur est attribuée. (Trib. Lyon, 5 Febr. 1897, Pand fr. Tom. 50, p. 18, No. 226).

Responsabilitatea penală și civilă a ziaristului, trasă din nesocotirea îndatoririi sale profesionale de a controla în mod prealabil tot ce se înserează în coloanele ziarului, devine și mai accentuată atunci când săvârșește îndoita greșală, nu numai de a nu-și controla informațiile și articolele ce le primește spre publicare, dar și de a coopera la irealitățile ce'n chip anonim sau nu i-au fost comunicate:

«Le journaliste ne peut prétendre, pour dégager sa responsabilité, qu'il s'est borné à reproduire une plainte, s'il s'agit d'une lettre missive adressée à un comité d'une association particulière, qui n'a pu recevoir une certaine publicité que par suite d'une indiscretion ou d'un abus, et, si par les commentaires dont il a accompagné cette lettre, il a mis tout en oeuvre pour faire croire à la réalité du fait dénoncé. (Bruxelles 15 Ian. 1887, Pas. 1888, II, 344).

«Celui qui change la rédaction d'un article diffamatoire en modifiant la forme littéraire et en y ajoutant des commentaires, coopère au délit et doit être considéré comme coauteur. (Trib. Bruxelles 12 Jun. 1886, Pas. 1887, III, 12,—jurisprudence admise.—Schuermans, Code de la Presse, pag. 357 s. s. Ch. Laurent, Etude sur les délits de presse, pag. 68 și urm.).

Acestea fiind norinele ce cărmuesc responsabilitatea penală și civilă a ziaristului față de terții, ar fi bizar să nu se ție seamă de ele atunci când sacro-sancta presă, — care, la noi ca și aiurea, a făcut, impunit, atât de numeroase victime, — luându-și în serios rolul de reclamantă, vine să ceară reparația unui prejudiciu ce i s'ar fi cauzat prin propria-i îndeletnicire și cu propriile-i mijloace!

Când, în starea actuală a moravurilor noastre, sub imperiul legiuirilor în vigoare, fie care ce-țatean trebuie să știe să sufere, când a atras

asupra-i atenția publică, indiscrețiile, criticele sau zeflemelele, chiar dezagreabile, ale ziarelor, ar fi o adevărată primejdie să se acorde presei noi și nejustificate protecții pe lângă acelea ce i le garantează, într'o nelimitată măsură, instituția juriului.

Sub regimul legiuirilor actuale, spune cu drept cuvânt Garraud, abuzurile presei, ca și alcoolismul, constituiesc unul dintre flagelurile de cari multe popoare suferă. «O lege făcută de hoți ar protegea mai bine proprietatea, de cât protege demnitatea și onoarea persoanelor și puterilor publice o lege făcută de ziarști, care face să subsiste principiul unei libertăți lipsit de contra-balanțare». De ce am mări desechilibrul dând ziaristului largi posibilități de a face pe terții răspunzători de pagubele pe cari singură și le cauzează nesocotindu-și îndatoririle profesionale? De ce am îngădui tiranicei prese favoruri mai mari decât acelea de cari se bucură numeroasele-i victime, și nu i am opune, în mod riguros, normele ce trebuie s'o călăuzească, chiar atunci când devine la rândul ei victima propriei sale îndeletniciri? E singurul mijloc de a o face atentă asupra importantului rol pe care-l are, e singurul mijloc de a o îndruma spre bine.

Iată de ce, sentința Tribunalului Ilfov s. II Com. cu No. 266/915, sentință rămasă definitivă, rezolvând în mod juridic și echitabil o interesantă problemă de drept, a făcut o temeinică și pilduitoare aplicație, ceea ce dovedește că Justiția noastră știe să examineze în mod larg și complex chestiunile asupra cărora este chemată să se pronunțe.

I. GR. PERIȚEANU

Tribunalul Ilfov, secția II Comercială

Audiența dela 11 Februarie 1915

Președenția d-lui C. C. BOSSIE, judecător

Sentința Comercială No. 266

Direcția ziarului «Universul» cu D-r D. D. Niculescu

Quasi-delict civil. — Culpă comună. — Dacă culpa comună poate atrage compensația răspunderilor. — Articolul 998 c. civ. (1382 c. c. fr.).

Cel ce suferă un prejudiciu (în speță direcția unui ziar) cauzat atât din imprudența sa, cât și din culpa altei persoane, nu poate să reclame nici o despăgubire când greșeala comisă de el este mult mai gravă decât cea comisă de cealaltă persoană, căci în acest caz ambele greșeli se compensează, ne mai fiind loc de a se acordă daune, și aceasta chiar în cazul când persoana care a comis greșeala mai ușoară ar fi autorul primitiv al faptului prejudiciabil.

S'au ascultat d-nii avocați Stelian Popescu și N. Pe-

trescu-Comnen din partea Direcțiunii ziarului «Universul», în dezvoltarea acțiunii; și

D-l avocat I. Gr. Perietzeanu din partea D-lui D-r D. Niculescu, în combateri.

Tribunalul,

Având în vedere acțiunea introdusă de Teodora N. D. Câmpina, în calitate de proprietară a ziarului «Universul», și N. D. Câmpina, ca soț pentru autorizare și personal, în calitate de director al aceluiaș ziar, contra d-rului D. D. Niculescu, prin care cer ca acesta să fie obligat, a le plăti cu titlu de daune-morale și materiale suma de 100000 lei, pe care o destinează unei opere de interes național;

Temeiurile pe cari reclamanții își sprijină acțiunea lor, sunt că pârîtul a plăsmuit o petițiune-manifest către Ministerul de război, semnată de majoritatea profesorilor universitari și de o serie întreagă de notabilități din Capitală, petițiune care a fost comunicată ziarului «Universul», sub toate aparențele de oficialitate, cu stăruitoarea cerere de a fi publicată și că acest ziar printr'o edițiune specială a adus o la cunoștința publicului;

După răspândirea acestei edițiuni, petițiunea a stârnit indignarea persoanelor semnate în josul ei, cari protestând la redacția ziarului, reclamanții au fost nevoiți ca, pe deoparte, să ia extraordinare și grabnice măsuri pentru imediata retragere din circulație a edițiunii speciale ce făcuseră să apară, iar pe de altă parte, cu noui sacrificii au fost nevoiți să facă să apară o nouă edițiune specială, conținând convenita rectificare și arătând cărei mistificațiuni fuseseră victime;

Având în vedere că reclamanții susțin, că modul cum le-a parvenit petițiunea, nu prin poștă cum a afirmat pârâtul la interogator, ci că le-a fost trimisă printr'un om de serviciu cu șapcă, care s'a dat drept servitor al universității din București, cât și faptul că dânsa purtă aparențele oficialității, îi confereau un aspect de seriozitate neîndoelnic și deci de autenticitate, care a îndrituit pe redacția ziarului să dispue publicarea ei;

Bazați pe aceste considerațiuni, reclamanții au cerut proba cu martori, cu cari să dovedească că manuscrisul incriminat le-a parvenit la redacție în modul arătat de ei, iar pe de altă parte, daunele morale și materiale încercate; cele materiale provenite din faptul că au fost nevoiți să scoată o edițiune specială, pentru a dezminți autenticitatea petițiunii, cum și faptul că au fost nevoiți să ia extraordinare măsuri, pentru a retrage din circulație edițiunea specială în care o publicaseră, iar cele morale provenite din cauza manifestărilor violente de indignare ce s'au făcut directorului ziarului, de către unii din presupușii semnatori ai petițiunii, în prezența personalului ziarului;

Având în vedere că pârâtul nu contestă că el este autorul manuscrisului incriminat, susține însă, că chiar în ipoteza în care reclamanții ar dovedi faptul inexact pe care îl alegă, că acesta le-a fost trimis printr'un om de serviciu cu șapcă, care s'a dat drept servitor al universității din București, dânsul nu poate fi obligat la daune, căci culpa publicării acestei petițiuni nu este a sa ci cade toată asupra reclamanților, pe cari o elementară cunoaștere a îndatoririlor profesionale îi obligă ca mai înainte de a publica petițiunea, să se convingă de autenticitatea ei și că chiar în cazul în care ar fi și el în culpă, aceea a reclamanților este cu mult mai mare decât a sa, care este anihilată de a lor, astfel

că dânsul nu poate fi obligat să răspundă de prejudiciul pe care l-ar fi suferit reclamanții;

Bazat pe aceste considerațiuni, declară că, consideră ca dovedit modul cum pretind reclamanții că le-a parvenit manuscrisul și se opune la admiterea dovezii cu martori ca inutilă, iar în fond a cerut respingerea acțiunii ca nefondată;

Că față de aceste susțineri ale părților, urmează să examinăm dacă date fiind faptele cari au dat naștere acestui proces și considerându se ca dovedit modul cum pretind reclamanții că le-a parvenit manuscrisul, proba cu martori este sau nu utilă pentru rezolvarea procesului și dacă date fiind cele de mai sus, acțiunea reclamanților poate fi primită;

Că, în fapt, din susținerile părților și actele dela dosar, se constată următoarele:

Doctorul D. D. Niculescu, pentru motivele expuse în scrisoarea ce a adresat reclamantului în ziua de 17 Septembrie 1914, a căror temeinicie nu intră în căderea tribunalului ca s'o examineze și nici nu interesează rezolvarea procesului, face o petițiune adresată ministerului de război în josul căreia serie numele unui număr de 28 profesori universitari și a patru persoane cunoscute în Capitală, pe care serie sus într'o parte numărul de ordine 7, cu mențiunea pentru «Universul», iar în cealaltă parte cuvintele: «cu rugămintea de a fi publicată în cel mai apropiat număr al ziarului «Universul», și o semnătură indescifrabilă, care nu poate fi a d-lui Chelaru, secretarul universității, cum pretind reclamanții;

În privința modului cum a parvenit petițiunea la redacția «Universului», considerăm ca dovedită alegațiunea reclamanților, că le-a fost adusă de un om de serviciu cu șapcă, care s'a dat drept servitor al universității din București, deși acest lucru cum vom arăta mai jos este neverosimil;

Petițiunea se publică în prima coloană a ziarului «Universul» ediție specială, dela 13 Septembrie 1914, sub titlul «Patriotismul în acțiune» și cu cuvintele introductive: «d-l ministru de război a primit următoarea petițiune, a cărei citire va încălzi inimile tuturor românilor adevărat iubitori de țară»;

Publicarea se face așa cum am arătat, fără ca redacția ziarului să cerceteze autenticitatea petițiunii la vreuna din persoanele semnate și fără ca să se intereseze dacă ea a fost sau nu primită la Ministerul de război, unde nici nu se trimisese;

După lansarea acestei edițiuni în public, parte din persoanele semnate vin la redacțiunea «Universului» unde indignate protestează energie contra publicării petițiunii, a cărei autenticitate o contestau;

Reclamanții într'o nouă edițiune specială, înserează dezmințirea convenită relativ la autenticitatea petițiunii, unde nu vorbesc nimic de modul cum le-a parvenit. Arată numai că au fost victima unei mistificări, din cauză că manuscrisul purta numărul de ordine 7, căutându-se să se arate că a fost trimisă și la alte ziare, dezmințire din care rezultă că nu este verosimilă alegațiunea lor în privința trimiterii petițiunii, fapt ce mai rezultă și din scrisoarea reclamantului N. D. Câmpina din 17 Septembrie 1914, adresată pârâtului, unde îi spune numai că i-a trimis cererea profesorilor universitari, fără a-i articula nimic relativ la felul cum i-a trimis o, ceea ce de sigur că ar fi făcut-o dacă ar fi exactă alegațiunea reclamanților;

Având în vedere că din faptele expuse mai sus rezultă că reclamanții își sprijină acțiunea lor pe dispozițiunile art. 998 c. civ. după care orice faptă a omului

care cauzează altuia prejudiciu, obligă pe acela din a cărui greșală s'a ocazionat a l repara;

Că însă, dacă prejudiciul cauzat este rezultatul unei culpe comise chiar de persoana care l-a suferit, aceasta nu mai are dreptul la daune pentru repararea prejudiciului;

Că, de asemenea, persoana care suferă un prejudiciu cauzat atât din imprudența sa, cât și din culpa altei persoane, nu poate să reclame nici o despăgubire când greșala comisă de ea este mult mai gravă decât cea comisă de cealaltă persoană, căci în acest caz ambele greșeli se compensează ne mai fiind loc de a se acorda daune și aceasta chiar în cazul când persoana care a comis greșala mai ușoară ar fi autorul primitiv al faptului prejudiciabil;

Având în vedere că în speță, față de principiile de drept expuse mai sus, pentru ca pârâțul să fie obligat la daune, ar trebui ca prejudiciul încercat de reclamant să fie rezultatul faptei lui și chiar dacă pârâțul ar fi comis o greșală trebuie să fie apărat de orice daună când prejudiciul a fost cauzat reclamantilor de o greșală mult mai gravă a lor și aceasta chiar dacă pârâțul este autorul primitiv al faptului prejudiciabil;

Că, tribunalul examinând toate împrejurările în care s'a produs faptul, evident prejudiciabil pentru reclamant, constată că dacă pârâțul a comis o greșală, căci nu-i era îngăduit ca pentru motivul că nu aprobă mișcarea profesorilor universitari, să inducă în eroare pe reclamant pentru a-i face să publice manuscrisul incriminat, greșala reclamantilor este cu mult mai gravă, căci un ziar nu trebuie să publice nimic înainte de a controla veracitatea faptelor publicate, mai cu seamă într'o epocă ca aceea din toamna anului trecut când spiritele erau așa de agitate;

Redacția ziarului «Universul» era obligată ca după primirea petițiunii, chiar în ipoteza în care i-ar fi fost adusă de un individ care s'a dat drept servitor al Universității din București, să cerceteze autenticitatea ei la oricare din persoanele semnate, dela care ar fi putut afla că manuscrisul nu este autentic, sau să se intereseze la Ministerul de Războiu, dacă acolo s'a primit o astfel de petițiune;

Această redacție nu numai că nu controlează autenticitatea manuscrisului, dar îl publică cu introducția care am arătat-o și care i este proprie;

Că, reclamantii nu se pot apăra spre a justifica greșala lor, susținând că petițiunea, din împrejurarea că, conținea sus un număr de ordine și mențiunile arătate cu o semnătură indescifrabilă avea un aspect de oficialitate, căci din aceasta nu rezultă nici un fel de oficialitate;

Că, din cele expuse mai sus, tribunalul constată în fapt că culpa reclamantilor este cu mult mai gravă decât a pârâțului pe care o anihilează, astfel că daunele pe care reclamantii le-ar fi suferit le sunt imputabile lor și pârâțul urmează să fie apărat de ele;

Că, pentru toate aceste motive, redactate de d-nul judecător P. Davidescu, proba cu martori urmează să fie respinsă ca inutilă, iar acțiunea ca nefondată.

(ss) C. C. Bossie, P. Davidescu

Judecătoria rurală Ocol Odobesti-Putna

Audiența dela 29 Aprilie 1915

Sc. Sfîntescu ș. a. cu F. Siegler

Îndeplinirea procedurii — Comune urbane. — Comisarii și Subcomisarii agenți de înmănare a procedurii. — Pro-

ces-verbal constatator al îndeplinirii procedurii. — Martori asistenți.

Conform art. 68 legea Jud. de Ocoale numai agenți însărcinați cu îndeplinirea procedurii în comunele rurale au nevoie de martori asistenți în caz de formare a proceselor verbale constatatoare a îndeplinirii procedurii iar nu și comisarii și subcomisarii în comunele urbane, iar arătarea din aliniatul ce vorbește de comunele rurale că martorii asistenți să nu fie din serviciul poliției, se referă la jandarmi ofițeri de poliție.

Judecata,

Asupra îndeplinirii de procedură față de Sc. Sfîntescu:

Având în vedere că din procesul verbal de îndeplinire a procedurii față de Sc. Sfîntescu format de comisarul circ. 19 București, se constată că negăsindu-l pe acest pârât la domiciliul său și în lipsă de rude și servitori, citația s'a lipit pe ușa casei, după care apoi spre constatarea acestora semnează comisarul fără însă a semna și doi martori asistenți;

Având în vedere că prin art. 68 l. jud. de ocoale se arată că atunci când partea căreia urmează a i se înmăna citația nu se găsește la domiciliu sau reședință sau nu poate sau nu vrea să semneze de primirea chemării, se va forma de către agentul însărcinat cu înmănarea citației un proces-verbal constatator al acestora;

Având în vedere că în ceea ce privește modul întocmirii acestui proces-verbal legiuitorul face distincție între comunele urbane și rurale, prevăzând două aliniate distincte, primul aliniat arătând că în comunele urbane procesul-verbal va fi întocmit de comisar sau sub comisar iar aliniatul următor arătând că în comunele rurale procesul verbal va fi întocmit de notarul comunei, de jandarm sau factorul poștal mai adăugând că aceștia vor întocmi procesul-verbal în asistența a doi martori cari să nu fie în serviciul poliției sau primăriei respective;

Că, prin urmare legiuitorul a căutat a face distincție între modul cum se vor întocmi aceste procese-verbale în comunele urbane spre deosebire de comunele rurale vorbind despre fiecare în câte un aliniat deosebit;

Că, cuvintele «martori cari să nu fie în serviciul poliției» nu se pot referi decât tot la comunele rurale nefiind nicio legătură între fraza în care se găsesc puse aceste cuvinte și fraza cu totul deosebită de aceasta și care vorbește numai de comunele urbane;

Având în vedere că, s'ar putea obiecta cumcă legiuitorul vorbind la comunele rurale de martori în serviciul poliției nu ar avea niciun sens deoarece la comunele rurale nu ar exista poliție, așa că cu toate că aceste cuvinte nu fac parte din fraza ce vorbește de comunele urbane, ele se referă tot la comune urbane;

Având în vedere că și în comunele rurale există serviciu-al poliției pe care îl fac jandarmii rurali și pe cari îl însăși textele legii organice îi numesc ofițeri de poliție;

Că, legiuitorul ar fi fost poate mai clar dacă în loc de a fi zis martori în serviciul poliției referindu-se la comunele rurale și vorbind de jandarmi ar fi zis martori în serviciul jandarmeriei;

Având în vedere că legiuitorul vorbind în acest aliniat ca martorii să nu fie în serviciul primăriei prin aceasta se referă la notari care până la martori în serviciul instituției condusă de el, acei martori într'un caz de contestație asupra sincerității înmănării citației nu vor declara decât ceea ce le va ordona el, iar alături de notar legiuitorul vorbind de jandarm nu putea ca acestuia să i lese o mai multă încredere în el nefiind un funcționar de o treaptă socială mai înaltă de cât notarul și deci trebuia ca și acestuia să i se impună

ca martorii asistenți să nu fie nici în serviciul jandarmeriei, iar în ceceea privește factorul rural el neavând subalterni, legiuitorul nu avea cum să prevadă că martorii asistenți să nu fie nici în serviciul lui;

Având în vedere că, scopul urmărit de legiuitor prin martorii asistenți a fost de a se putea face un control asupra agenților însărcinați cu înmănarea citației în ceceea privește sinceritatea acelei înmănări și cauza pentru care s'a impus numai notarilor, jandarmilor și factorilor postali în comunele rurale să fie asistați de doi martori iar nu și comisarilor și sub-comisarilor, a fost că aceștia din urmă sunt mai bine pregătiți în funcția lor și deci mai conștienți de datoria lor decât cei d'întâi și apoi la oraș va fi aproape o imposibilitate să găsești doi martori asistenți cari să nu fie în serviciul poliției, în prim loc pentru că ar trebui ca și acei martori să cunoască persoana căreia urmează a i se face înmănarea precum și domiciliul sau reședința acelei persoane ceceea din cauza populației multe și variate ar fi greu, întâmplându-se dese ori ca doi de pe aceeași stradă să nu se cunoască și apoi acei martori dela oraș dându-și mai bine seamă decât cei dela țară de târăgănele ce îi poate aștepta în caz când se va contesta veracitatea îndeplinirii procedurii, niciodată nu vor primi a fi martori, aceasta ne fiindu-le impus;

Că, așa fiind, din toate acestea reete pe deplin că numai agenții însărcinați cu înmănarea citației în comunele rurale au nevoie de martori asistenți iar nu și cei din comunele urbane, iar arătarea din aliniatul ce vorbește de comunele rurale că martorii asistenți să nu fie din serviciul poliției se referă la jandarmii ofițeri de poliție;

Pentru aceste motive judecata, găsește că procedura a fost îndeplinită conform legii.

Judecător-ajutor (s) D. D. Constantinescu.

NOTA. — Cred că soluția este perfect juridică.

Cetind cartea de judecată de mai sus, care este foarte bine motivată, ca de altfel toate hotărârile cunoscute ale aceluiaș distins magistrat, convii ușor asupra soluției ce s'a dat.

Totuși chestiunea pare a fi controversată, fiind și păreri în senzul că nu numai în comune rurale, dar și în acelea urbane procesul-verbal cerut de art. 68 din legea judecătorilor de ocoale trebuie întocmit în asistența a doi martori, care să nu fie în serviciul poliției respective. În această părere cuvântul «*poliție*» din aliniatul 5 al art. 68 sus menționat s'ar referi la poliția comunelor urbane¹⁾. Cred că numai în comune rurale este nevoie de martori asistenți²⁾. De altfel prin cartea de judecată de mai sus se explică în mod clar rostul cuvântului «*poliție*» din textul sus menționat.

Art. 68 din legea judecătorilor de ocoale a dat naștere și la alte discuții.³⁾

¹⁾ În acest sens D. Priboianu: «*Curierul Judiciar*» No 37, 913, pag 434.

²⁾ În acest sens pare a se pronunța d-l C. Botez în *Noul cod de ședință al judecătorului de ocol* pag 86, No 5 Idem *St. Ivanovici: Călauza pentru judecătorii de ocoale* pag 15. A se vedea și *Cas 1 No 31 /911 Bul. Cas. 1911* pag 839 și urm.

³⁾ A se vedea cele publicate de noi precum și de către d-nii C. Romanescu și D. Priboianu în «*Curierul Judiciar*» No. 1, 2, 37 și 41, 913. Idem P. Ionescu-Pastion: *Adnotațiuni la legea judecătorilor de ocoale* pag. 262.

C. ST. BOSSIE
Magistrat

REZUMATELE JURISPRUDENTEI IN ALTEI NOASTRE CURTI DE CASATIE *)

CASAȚIE S. I

Recurentul Catalin I. Tepeș, prin d-l avocat Țunescu.
Intimata Tudora P. Nicolau, ca tutoare, prin d-l avocat M. Alexandrescu.

Legea proprietarilor. — Recurs. — Alegere de domiciliu în București. — Lipsa acestei formalități. — Anulare. — (Art. 12 din legea proprietarilor).

Cerințele art. 12 din legea proprietarilor nu sunt îndeplinite în caz când recurentul în petiția de recurs nu a făcut alegere de domiciliu în București, unde rezidă Curtea de casație, ci în Ploești, la imobilul ce ține cu chirie, astfel că recursul urmează să fie anulat, conform aceluși articol. (*Cas. s. I, decizia No. 110 din 16 Februarie 1915, prin care s'a anulat recursul făcut contra sentinței Trib. Prahova s. I, No. 489 din 1914.*)

CASAȚIE S. II

Recurentul Ion Cristea Butucă prin d-l avocat Popescu Copuz.
Intimatul Mișu P. Jitișanu prin d-l avocat Predeleanu.

Executare. — Contestație. — Terții. — Momentul până în care ei pot face contestație. — Art. 399 și 400 pr. civ.

Din combinațiunea art. 399—400 pr. civ. rezultă că, după săvârșirea ultimului act de executare de către autoritatea judecătorească care a ordonat-o, partea care n'a uzat de calea contestațiunii, în timpul cât a ținut

executarea, nu mai poate să atace pe nicio cale executarea făcută și confirmată. Această dispoziție a legii fiind generală și nefăcând distincție între cazurile când contestațiunea este făcută de părțile cari au figurat în proces sau de terții, urmează că o executare făcută și confirmată produce efecte contra oricărei persoane și nu rămâne părții vătămate altă cale spre a-și valorifica drepturile ce i-au fost atinse prin executare, decât calea acțiunii posesorii, dacă nu a expirat un an dela posedare, sau calea acțiunii în revendicare. (*Cas. II, decizia civilă No. 34 din 11 Februarie 1915, prin care s'a respins recursul făcut contra sentinței Trib. Buzău s. II, No. 404/913.*)

CASAȚIE S. III

Recurenta firma A. Schuller fii prin d-nii avocați B. Cernea și Em. Antonescu.
Intimata Banca Marmorosch Blank & Co. prin d-l avocat G. Petrovici.

***Camera arbitrală. — Hătărîre. — Revizuire. — Neadmisibilitate. — Art. 52 și 54 l. burselor.**

Nu există drept de revizuire contra hotărîrilor pronunțate de camerele arbitrale de judecare și de conciliațiune. (*Cas. III, decizia No. 142 din 3 Martie 1915 prin care s'a respins recursul făcut contra deciziei Camerei arbitrale a Bursei din Brăila No. 61/914.*)

*) Cele însemnate cu * steluță vor fi publicate în extenso în numerele viitoare.